

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของการศึกษา

งานศึกษานี้เกิดขึ้นจากความสนใจในสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ในประเด็นเฉพาะเรื่องภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาความร้อนชื้นของเรือนชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย สาเหตุที่ผู้ศึกษามีความสนใจและให้ความสำคัญในประเด็นเรื่อง **ความร้อนชื้น*** กับ เรือน เพราะเหตุว่าความร้อนชื้นเป็นเรื่องใกล้ตัว เป็นสภาพดิน ฟ้า อากาศของประเทศไทย ที่กระทบต่อกายสัมผัสโดยตรงของมนุษย์ จนกลายเป็นเงื่อนไข เครื่องบังคับต่อลักษณะรูปแบบสถาปัตยกรรมเรือนที่อยู่อาศัย อีกทั้งสะท้อนออกมาในรูปแบบวัฒนธรรมอื่นๆ ได้แก่ เครื่องแต่งกาย, อาหารการกิน เป็นต้น** ด้วยเหตุที่เห็นถึงความสำคัญดังกล่าวนี้จึงเกิดคำถามนำความสนใจต่อการศึกษาสถาปัตยกรรม เรือนพื้นถิ่นของชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยมีภูมิปัญญาในการสร้างเรือนให้ตอบรับกับลักษณะดิน ฟ้า อากาศที่เรียกว่าร้อนชื้นนี้ได้อย่างไร อนึ่งมีความเหมือนและความแตกต่างจากภูมิปัญญาของคนไทยหรือในเรือนไทยที่ถือเป็นกลุ่มชนส่วนใหญ่ที่อยู่ภายใต้ร้อนชื้นเดียวกันนี้ได้อย่างไร

วิทยานิพนธ์นี้ศึกษาเรือนของชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยงหรือเรือนกะเหรี่ยง เนื่องด้วยชาวกะเหรี่ยงจัดเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยที่มีจำนวนมากที่สุด*** อีกทั้งนักประวัติศาสตร์ที่ศึกษาประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโดยเฉพาะบางท่านสันนิษฐานว่าชนชาวกะเหรี่ยงน่าจะอยู่ในดินแดนประเทศไทยมาแล้วไม่ต่ำกว่า 200 ปี เพราะมีบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรที่กล่าวถึงชนชาวกะเหรี่ยงเกี่ยวข้องอยู่ในประวัติศาสตร์ชาติไทย และดินแดนไทยมาตั้งแต่สมัยทวารวดี, อยุธยา เรื่อยมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ได้แก่ ตำนานจามเทวี, พงศาวดารโยนก, วรรณกรรมเรื่อง “**ไทยรบพม่า**” ของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาเทววงศ์วโรปการ(พ.ศ. 2501) ฯลฯ และภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังกุฎีและอุโบสถในวัดไทยที่สร้างในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น เช่น วัดสุทัศน์, วัดบางขุนเทียนนอก กรุงเทพฯ, วัดบางขุนเทียนใน, วัดบางยี่ขัน, วัดประตูลำดวน สุพรรณบุรี, วัดบางแคใหญ่ สมุทรสงคราม, พระที่นั่งพุทไธสวรรย์ เป็นต้น และบางท่านถึงกับสันนิษฐานว่าน่าจะตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณพรมแดนไทย – พม่า มานานกว่า 600 – 700 ปีล่วงมาแล้ว และอาจเป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิมที่อยู่ในดินแดนประเทศไทยมาก่อนเกิดสยามประเทศด้วยซ้ำไป จากหลักฐานที่กล่าวถึงชาวกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ในดินแดน

*คำว่า “ความร้อนชื้น” ในเบื้องต้นนี้ ผู้ศึกษาใช้ในความหมายที่หมายถึง ลักษณะสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยโดยทั่วไป (กล่าวไว้โดยละเอียดในบทที่ 2)

**ดูเพิ่มเติมใน พระยาอนุমানราชธนะ, เรื่องวัฒนธรรม(พระนคร: สำนักพิมพ์บรรณาคาร, 2501), หน้า 48-50.

***กองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม(2541) ได้ทำการสำรวจจัดทำ ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูง 20 จังหวัดในประเทศไทย ปีพ.ศ. 2540 ระบุว่า กะเหรี่ยงเป็นชาวเขาเผ่าใหญ่ที่สุด โดยมีประชากรรวม 437,131 คน คิดเป็นร้อยละ 47.54 ของประชากรชาวเขา โดยอาศัยอยู่ในพื้นที่ 15 จังหวัดได้แก่ เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ตาก ลำพูน กาญจนบุรี แพร่ ราชบุรี เชียงราย พะเยา ลำปาง เพชรบุรี อุทัยธานี สุพรรณบุรี กำแพงเพชร ประจวบคีรีขันธ์ และสุโขทัย

ประเทศไทยมายาวนานนับเป็นร้อยปีจึงทำให้เชื่อว่า ชาวกะเหรี่ยงน่าจะมีภูมิปัญญาในการสร้างเรือนให้ตอบรับกับลักษณะดิน ฟ้า อากาศร้อนชื้นของประเทศไทย จึงเห็นสมควรแก่การค้นคว้า รวบรวม และเรียบเรียงเป็นความรู้ที่บันทึกไว้ในศาสตร์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ภูมิปัญญาของเรือนชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย

วิทยานิพนธ์นี้ศึกษาเรือนกะเหรี่ยงและภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาความร้อนชื้นที่อยู่ในภาคตะวันตกได้แก่จังหวัดราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ด้วยเหตุผลและความสำคัญ ดังนี้

ประการที่ 1: ผู้ศึกษามีความคุ้นเคยกับพื้นที่ภาคสนามจากการทดลองลงสำรวจเป็นเบื้องต้นตั้งแต่วาดต้นปี พ.ศ. 2548 เรื่อยมา ซึ่งให้ข้อสังเกตต่อลักษณะเรือนกะเหรี่ยงในพื้นที่เข้าไปสำรวจ* ส่วนใหญ่มีลักษณะที่แตกต่างจากเรือนกะเหรี่ยงในภาคเหนือที่เคยมีผู้ทำการศึกษาไว้ เช่น อีวรรณ สมะพันธ์, "เรือนกะเหรี่ยงโบว์ หมู่บ้านแม่จาง จ.แม่ฮ่องสอน" (2520), อรศิริ ปาณินท์, เรือนกะเหรี่ยง, ใน "ปัญญาสร้างสรรค์ในเรือนพื้นถิ่นอุษาคเนย์: กรณีศึกษา ไทย ลาว อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ผ่านที่ว่าง มวล และชีวิต" (2543) และ Bernard Moizo , Karen house, in "Encyclopedia of vernacular architecture of the world"(ค.ศ. 1997)

ประการที่ 2: จากวัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อให้เห็นภูมิปัญญาในการสร้างเรือนของชาวกะเหรี่ยงในการแก้ปัญหาความร้อนชื้นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงได้นำไปเปรียบเทียบกับเรือนไทยภาคกลาง ด้วยเหตุว่าอยู่ภายใต้ภูมิอากาศร้อนชื้นเดียวกัน และการศึกษาเรือนกะเหรี่ยงในจังหวัดราชบุรี เพชรบุรี และประจวบฯเป็นขอบเขตของการศึกษา ก็เพราะว่าชาวกะเหรี่ยงในพื้นที่ 3 จังหวัดดังกล่าวเป็นกลุ่มวัฒนธรรมย่อยที่มีความคล้ายคลึงกันในเรื่องของสำเนียงภาษา** เครื่องแต่งกายลายทอผ้าและประเพณีบางอย่างร่วมกัน ซึ่งแตกต่างจากชาวกะเหรี่ยงที่อยู่ในจังหวัดใกล้เคียงได้แก่กาญจนบุรี สุพรรณบุรี ตาก อุทัยธานี ดังนั้นการศึกษาเรือนกะเหรี่ยงและภูมิปัญญาของเรือนในขอบเขตพื้นที่ศึกษา 3 จังหวัดดังกล่าวจึงน่าจะให้ผลและข้อสรุปที่พ้องไปกับเรื่องของกลุ่มภาษาและวัฒนธรรมกลุ่มย่อยของชาวกะเหรี่ยงในประเทศไทย

ความสำคัญของวัตถุประสงค์ของการวิจัยในการศึกษาลักษณะเรือนกะเหรี่ยงและภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาความร้อนชื้นในการนำมาเปรียบเทียบลักษณะความเหมือนและความต่างกับภูมิปัญญาของเรือนไทยภาคกลาง เป็นการศึกษาเปรียบเทียบความรู้ ภูมิปัญญาที่ได้จากกลุ่มสังคมอื่นที่มีวัฒนธรรม ประเพณีที่ต่างกัน ผลของการศึกษาในความเหมือนของภูมิจานวนน่าจะแสดงให้เห็นถึงลักษณะอันเป็นพื้นฐานร่วมภายใต้ภูมิอากาศร้อนชื้นเดียวกัน ในขณะที่ความต่างน่าจะแสดงให้เห็นถึงลักษณะการแก้ปัญหาความร้อนชื้นในมุมมอง และวิธีการที่ต่างกันออกไป อนึ่งความสำคัญของการศึกษาลักษณะเรือนกะเหรี่ยงในภูมิภาคตะวันตก จังหวัดราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ยังไม่มีผู้ที่ศึกษาเป็นงานวิจัยแต่อย่างใด อีกทั้งในประเด็น เรื่องภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาความร้อนชื้น ที่ต้องการศึกษา ใครู้ ตามวัตถุประสงค์

*ผู้ศึกษาเริ่มลงสำรวจเรือนกะเหรี่ยงในพื้นที่ภาคสนามในเบื้องต้น 3 หมู่บ้านคือ บ.สองพี่น้อง อ.แก่งกระจาน จ.เพชรบุรี, บ.บางกลอย ในเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติแก่งกระจาน และ บ.โป่งกระทิงบน กิ่งอำเภอบ้านคา จ.ราชบุรี

**งานศึกษาภาษากะเหรี่ยงไปในบริเวณภาคกลางของประเทศไทยนั้นสามารถแยกกลุ่มได้ตามความเหมือนและความแตกต่างกันของระบบเสียงและคำศัพท์ได้ 2 กลุ่ม คือ ภาษากะเหรี่ยงไปที่พูดในจังหวัดเพชรบุรี ราชบุรี และที่บ้านละอู อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์(Audra Phillips ,1991) และภาษากะเหรี่ยงไปที่พูดอยู่ในจังหวัดตาก กาญจนบุรี อุทัยธานี และสุพรรณบุรี(Chutima Kaewsilpa, 1982) และยิ่งหมายความว่า ชาวกะเหรี่ยงไปที่อยู่ในภาคกลางทั้ง 2 กลุ่ม ก็จะพูดกันเข้าใจมากกว่าเมื่อพูดกับชาวกะเหรี่ยงไปที่อยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย(สุจริตลักษณ์ ตีผลง และสรินยา คำเมือง, 2540:16)

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาลักษณะกายภาพของเรือนกะเหรี่ยงจังหวัดราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ อื่นๆรวบรวมคำศัพท์สถาปัตยกรรมเรือนกะเหรี่ยงที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาภูมิปัญญาของเรือนกะเหรี่ยงในการแก้ปัญหาความร้อนชื้น
3. ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะความเหมือนและความต่างของภูมิปัญญาเรือนกะเหรี่ยงและเรือนไทยภาคกลางในการแก้ปัญหาความร้อนชื้น

1.3 ระเบียบวิธีวิจัย

กรอบแนวความคิดในวิธีวิจัยและระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย

1.3.1 กรอบแนวความคิดในวิธีวิจัย – การศึกษาเรื่องภูมิปัญญาทางสถาปัตยกรรมในการแก้ปัญหาความร้อนชื้นด้วยวิถีวิทยาทางพื้นถิ่น

ในอดีต คนในสมัยก่อน(ในที่นี้ผู้ศึกษาหมายถึงคนไทยและเป็นคนไทยในความหมายอย่างกว้างๆ) รู้จักภูมิอากาศร้อนชื้นก็เพราะเป็นสิ่งที่จะต้องกับกายสัมผัสของเขาโดยตรง โดยรู้ว่าเมื่อดวงอาทิตย์โผล่พ้นขอบฟ้าขึ้นมา เริ่มส่องแสงแดด ก็จะทำให้อากาศร้อนชื้น และจะร้อนมากในช่วงเที่ยงจนถึงบ่ายของแต่ละวัน เพราะดวงอาทิตย์เคลื่อนมาอยู่ตรงเหนือหัวพอดี แสงแดดและความร้อนนี้มีตลอดในช่วงบ่ายจนถึงเย็น พอดวงอาทิตย์เริ่มลับขอบฟ้า อากาศก็จะเริ่มเย็นลงกว่าตอนกลางวันอีกครั้ง เวียนอยู่อย่างนี้เป็นประจำในทุกๆวัน อีกทั้งความยาวนานของช่วงกลางวันและกลางคืนจะเท่าๆกัน จะมีความแตกต่างกันอยู่บ้างในช่วงฤดูกาลที่ต่างกันไป ออกไปได้แก่ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว ที่เกิดจากอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือที่พัดพาเอาลมหนาวมา และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่นำฝนมาตก ทำให้พื้นที่ที่เป็นป่าเขาชุ่มชื้น พื้นดินจะแฉะแฉะ ที่ลุ่มมีน้ำล้นตลิ่ง อีกทั้งมีอากาศชื้นที่ยาวนานต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลา 6 เดือน ลักษณะภูมิอากาศของประเทศไทยในลักษณะเช่นนี้จึงเป็นเครื่องบังคับในการสร้างเรือนอยู่อาศัยที่ต้องแก้ปัญหาความร้อนและความชื้นเป็นเรื่องพื้นฐานตามมาเพื่อให้เรือนอยู่เย็นสบายภายใต้อากาศที่ร้อนอบอ้าวในแต่ละวัน อีกทั้งยังต้องป้องกันฝนที่ตกชุกในช่วงฤดูมรสุมในแต่ละรอบปี การสร้างเรือนอย่างทดลองผิดทดลองถูกจนได้ลักษณะที่เหมาะสม และเริ่มยึดถือปฏิบัติ เลียนแบบ และถ่ายทอดทำตามๆกันมานี่ถือเป็นวัฒนธรรมในการสร้างเรือนเพื่อให้อุณหภูมิสภาพภูมิอากาศร้อนชื้นที่วิทยานิพนธ์นี้เรียกว่า "ภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาความร้อนชื้น"

การศึกษภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาความร้อนชื้นในวิทยานิพนธ์นี้เป็นการศึกษาจากความรู้ในการสร้างเรือนของคนในสมัยก่อนในการแก้ปัญหาเรื่องร้อนและชื้น ที่เมื่อครั้งนั้นใช้เพียงกายสัมผัส และการสังเกตเป็นเครื่องมือพื้นฐาน วัดความสบายเนื้อสบายตัว ทดลองปรับแก้ไขเรือนจนได้อย่างที่เหมาะสม ก่อนที่จะรู้จักใช้เทอร์โมมิเตอร์ วัดความร้อนออกมาเป็นค่าเชิงปริมาณ และเข้าใจด้วยภาษาวិทยาศาสตร์ คือ องศาเซลเซียส องศาฟาเรนไฮต์ และวัดความชื้นในอากาศด้วยเครื่องไฮโกรมิเตอร์(Hygrometer) อีกทั้งยังกำหนดเป็นขอบเขตภาวะน่าสบาย ให้เป็นแบบมาตรฐานที่เรียกว่า "แผนภูมิไบโอไคลเมติก"(Bioclimatic chart) ดังนั้น วิทยานิพนธ์นี้จึงเป็นการศึกษาเรือนกับความร้อนชื้นด้วยวิธีการที่ต่างออกไปจากวิธีทางวิทยาศาสตร์

คือเป็นการศึกษาด้วยวิธีวิทยาทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น โดยเป็นการศึกษาวิเคราะห์ผ่านวรรณกรรมและภาคสนาม ประกอบหลักฐานจากลักษณะเรือนไทยและเรือนกะเหรี่ยงแบบแผนนิยมที่ยังคงปรากฏหลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน ในการใช้เป็นภาพตัวอย่างอ้างอิงในการศึกษาวิเคราะห์เรื่องภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาความร้อนขึ้น อีกทั้งเปรียบเทียบลักษณะความเหมือนและความต่างภูมิปัญญาของเรือนกะเหรี่ยงและเรือนไทยภาคกลางในการแก้ปัญหาความร้อนขึ้นเดียวกันตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยครั้งนี้

1.3.2 ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการศึกษาทั้งจากการทบทวนวรรณกรรมและการลงสำรวจภาคสนาม ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล

ก. ภาควรรณกรรม - เป็นการทบทวนวรรณกรรมจากเอกสาร หนังสือ งานวิจัย และบทความต่างที่เกี่ยวข้อง โดยลำดับเนื้อหาตามความสำคัญดังนี้

- (1) ทบทวนวรรณกรรมลักษณะเรือนกะเหรี่ยง
- (2) ทบทวนวรรณกรรมชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยง ในเนื้อหาด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมา และวัฒนธรรมประเพณี ทิวไปและในเฉพาะกลุ่มท้องถิ่นภาคตะวันตก จังหวัดราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์
- (3) ทบทวนวรรณกรรม บทนำว่าด้วยเรื่องภูมิอากาศร้อนขึ้นของประเทศไทยและสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรม
- (4) ทบทวนวรรณกรรมลักษณะเรือนไทยภาคกลางแบบแผนนิยมและภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาความร้อนขึ้น จากวรรณกรรมสำคัญ ได้แก่ พระยาอนุমানราชธนะ, "ปลูกเรือน" (2507), สมภพ ภิรมย์, "บ้านไทยภาคกลาง"(2513), อัน นิมมานเหมินท์, "เรือนไทยแบบดั้งเดิม"(2515), ฤทัย ใจจงรัก, "เรือนไทยเดิม"(2518) ฯลฯ

ข. ภาคสนาม

ศึกษาสืบค้น ลักษณะเรือนกะเหรี่ยงแบบแผนนิยมและภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาความร้อนขึ้นลำดับสาระสำคัญดังนี้

(1) คัดเลือกเรือนตัวอย่างและสำรวจจริงวัด

การค้นคว้าลักษณะเรือนกะเหรี่ยงแบบแผนนิยมในภาคตะวันตกจังหวัดราชบุรี เพชรบุรี และประจวบฯ ใช้ข้อมูลจาก "ทำเนียบชุมชนบนพื้นที่สูง 20 จังหวัดในประเทศไทยปีพ.ศ.2540" ที่จัดทำขึ้นโดย กองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม(2541)เป็นกรอบข้อมูลในการลงสำรวจพื้นที่ภาคสนามเบื้องต้น โดยระบุในพื้นที่ 3 จังหวัดมีชุมชน หมู่บ้านกะเหรี่ยงกระจายอยู่ตามที่ราบเชิงเขาใน 7 อำเภอที่ติดกับพรมแดนไทย - พม่า (จ.ราชบุรี ได้แก่ อ.ปากท่อ , อ.สวนผึ้ง และกิ่ง อ.บ้านคา, จ.เพชรบุรี ได้แก่ อ.หนองหญ้าปล้อง และ อ.แก่งกระจาน, จ.ประจวบฯ ได้แก่ อ.หัวหิน และ อ.สามร้อยยอด) การลงสำรวจพื้นที่ใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกเรือน โดยลำดับความสำคัญดังนี้

- (ก) เป็นเรือนที่ขึ้นมาจากชาวกะเหรี่ยงในท้องถิ่นที่สำรวจเอง ที่กล่าวถึงเป็นลักษณะเรือนที่ยังคงมีความคล้ายคลึงกับลักษณะเรือนกะเหรี่ยงแบบดั้งเดิมมากที่สุด(หรือเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมน้อยที่สุด) ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งเรือนไม้จริง หรือเรือนเครื่องผูกที่ทำด้วยไม้ไผ่ อีกทั้งยังเป็นเรือนที่ยังให้อยู่อาศัยเป็นหลักในปัจจุบัน
- (ข) ปัจจัยอื่นที่ชี้ให้เห็นคุณค่า ความสำคัญในความเป็นลักษณะเรือนกะเหรี่ยงแบบดั้งเดิม เช่น ปัจจัยเรื่องอายุของเรือน, เจตนาของเจ้าของเรือนที่สร้างขึ้นตามลักษณะแบบดั้งเดิม เพื่อต้องการอนุรักษ์ไว้เป็นแบบอย่าง เป็นต้น
- (ค) ลักษณะเรือนพ้องตรงกับคำสัมภาษณ์จากชาวกะเหรี่ยงในหลายพื้นที่ใน 3 จังหวัด ที่กล่าวถึงเรือนกะเหรี่ยงแบบดั้งเดิมในจินตภาพของชาวกะเหรี่ยงแต่ละคน อีกทั้งตรงกันกับลักษณะเรือนกะเหรี่ยงจำลองแบบดั้งเดิมที่ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมและบันทึกไว้ ได้แก่

เรือนจำลอง ก. หมู่ 1 บ้านคา ต. บ้านคา กิ่ง อ.บ้านคา จ. ราชบุรี

เรือนจำลอง ข. หมู่ 1 บ.โป่งกระทิงบน ต. บ้านบึง กิ่ง อ.บ้านคา จ. ราชบุรี

เรือนจำลอง ค. โรงเรียนหนองหญ้าปล้องวิทยา อ. หนองหญ้าปล้อง จ. เพชรบุรี

จากการลงสำรวจเรือนกะเหรี่ยงใน 3 จังหวัด และพิจารณาคัดเลือกเรือนจากหลักเกณฑ์ข้างต้น นำมาแสดงเป็นเรือนตัวอย่างตามลักษณะแบบแผนนิยม 4 หลัง ดังนี้

เรือนที่ 1 เรือนของนายถนอม จัดพล

56 หมู่ 2 บ.ห้วยเกษม ต. ยางน้ำกลัดเหนือ อ. หนองหญ้าปล้อง จ. เพชรบุรี

เรือนที่ 2 เรือนของนายแดง ดาวตรง

10 หมู่ 1 บ.สองพี่น้อง ต. สองพี่น้อง อ. แก่งกระจาน จ. เพชรบุรี

เรือนที่ 3 เรือนของนายแบน เย้เจ็ด

202 หมู่ 1 บ.บ้านบ่อ ต. สวนผึ้ง อ. สวนผึ้ง จ. ราชบุรี

เรือนที่ 4 เรือนของนางจีคัง คังพู

101 หมู่ 5 บ.ห้วยแห้ง ต. ตะนาวศรี อ. สวนผึ้ง จ. ราชบุรี

2. การสัมภาษณ์

- สัมภาษณ์ชาวกะเหรี่ยงถึงลักษณะเรือนกะเหรี่ยงแบบดั้งเดิม ทั้งลักษณะรูปทรงและลักษณะพื้นที่ใช้สอย อีกทั้งคำศัพท์และความหมายที่ใช้เรียกพื้นที่ต่างๆเพิ่มเติม
- ความรู้ในเรื่องเรือน โดยสัมภาษณ์และสอบถามพิจารณาตามสถานการณ์และความเหมาะสมเป็นรายกรณีไป

3. การบันทึกข้อมูลจากภาคสนาม

- (ก) บันทึกเป็นภาพร่างลายเส้นโดยนำเสนอเป็นภาพ Isometric Drawing โดยมีวัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นแสดงรายละเอียดลักษณะรูปทรงและองค์ประกอบของเรือนเป็นหลัก

- (ข) บันทึกเป็นภาพร่างลายเส้นฝั่งพื้นเรือนเพื่อแสดงลักษณะพื้นที่ใช้สอยของเรือนกะเหรี่ยง อีกทั้งรายละเอียดอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ค่าระดับพื้นเรือนเพื่อแสดงถึงความต่างระดับของพื้นที่ใช้สอยต่างๆภายในเรือน และสัญลักษณ์เรื่องทิศ แสดงถึงทิศในการวางเรือน และทิศหันหัวนอน
- (ค) ภาพถ่ายแสดงบรรยากาศและองค์ประกอบของเรือน
- (ง) มาตรฐานในการใช้รังวัดและแสดงไว้ในภาพร่างลายเส้นให้หน่วยเป็นเมตร ส่วนที่มีการกล่าวถึงมาตรฐานในเนื้อหาและบทสัมภาษณ์มีกล่าวถึงหน่วยมาตรฐานที่เป็นศอก(เพราะเป็นหน่วยที่ชาวกะเหรี่ยงใช้ในการปลูกเรือน) ในที่นี้ขอให้เข้าใจตรงกันว่าระยะ 1 ศอก จากการเทียบเคียงในภาคสนามเท่ากับ 0.50 เมตร โดยประมาณ

2. วิเคราะห์และสรุปผลการศึกษา

- 2.1 สรุปภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาความร้อนชื้นของเรือนไทยภาคกลาง
- 2.2 สรุปลักษณะเรือนกะเหรี่ยงแบบแผนนิยมและภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาความร้อนชื้น
- 2.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะความเหมือนและความแตกต่างภูมิปัญญาของเรือนกะเหรี่ยงและเรือนไทยภาคกลางในการแก้ปัญหาความร้อนชื้น

3. การเขียนเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ โดยเรียบเรียงเป็นลำดับเนื้อหาดังนี้

- บทที่ 1 บทนำ
- บทที่ 2 ภูมิอากาศร้อนชื้นกับภูมิปัญญาของเรือนไทยภาคกลาง
 - 2.1 ภูมิอากาศร้อนชื้น: ความเข้าใจในทางภูมิศาสตร์และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรม
 - 2.2 ลักษณะเรือนไทยภาคกลางแบบแผนนิยม
 - 2.3 พรรณนาภูมิปัญญาของเรือนไทยภาคกลางในการแก้ปัญหาความร้อนชื้น
- บทที่ 3 ชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยง: ทบทวนวรรณกรรมว่าด้วยประวัติศาสตร์ความเป็นมาและวัฒนธรรมประเพณี
 - 3.1 กะเหรี่ยงคือใคร: ทบทวนวรรณกรรมว่าด้วยเรื่องชื่อ ภาษา และถิ่นฐาน
 - 3.2 กะเหรี่ยงมาจากไหน: ทบทวนวรรณกรรมว่าด้วยประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยง
 - 3.3 วัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงในภาคตะวันตกจังหวัดราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์
- บทที่ 4 เรือนกะเหรี่ยงและภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาความร้อนชื้น
 - 4.1 เรือนกะเหรี่ยง
 - 4.2 พรรณนาภูมิปัญญาของเรือนกะเหรี่ยงในการแก้ปัญหาความร้อนชื้น

- บทที่ 5 วิเคราะห์เปรียบเทียบลักษณะความเหมือนและความต่างภูมิปัญญาของ
เรือนกะเหรี่ยงและเรือนไทยภาคกลางในการแก้ปัญหาความร้อนชื้น
- บทที่ 6 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1.4.1 คำจำกัดความทั่วไปที่ใช้ในการวิจัย

1. **ชนกลุ่มน้อย (Minority group)** หมายถึงกลุ่มชนที่มีเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากกลุ่มชนส่วนใหญ่ของประเทศ¹
2. **กะเหรี่ยง** ในวิทยานิพนธ์นี้ ใช้ในความหมาย 2 ลักษณะคือ
 ความหมายในลักษณะที่ 1: ใช้ในความหมายที่หมายถึงกลุ่มชนชาวกะเหรี่ยงทั่วไป หมายถึง กลุ่มชนหลายเผ่าด้วยกันที่จัดอยู่ในกลุ่มตระกูลภาษากะเหรี่ยงและความหมายตาม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 หมายถึง “ชนชาวเขาเผ่าหนึ่ง ปรกติอาศัยอยู่ ทางพรมแดนทิศตะวันตกของประเทศไทย, ไช ก็เรียก, (โบ) เรียกว่า กั้ง ก็มี” ในประเทศไทย แยกเป็นกลุ่มสาขาย่อย 4 สาขา คือ สะกอ, ไป, บเว (หรือคะยา) และตองตู ในวิทยานิพนธ์นี้ ใช้ในความหมายดังกล่าวในส่วนบทเนื้อหาว่าด้วยประวัติความเป็นมาของชาวกะเหรี่ยงโดยทั่วไป
 ความหมายในลักษณะที่ 2: ใช้ในความหมายเฉพาะของการศึกษานี้ ที่หมายถึงกะเหรี่ยงกลุ่ม สาขาไปเท่านั้น ดังนั้นคำว่า “กะเหรี่ยง” และ “เรือนกะเหรี่ยง” ที่ปรากฏอยู่ในวิทยานิพนธ์นี้ ใช้ หมายความว่าเฉพาะถึงกะเหรี่ยงไป* และเรือนของชาวกะเหรี่ยงไป อนึ่งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคำว่า “กะเหรี่ยง” ที่ใช้กันอยู่ในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย ตั้งแต่จังหวัดกาญจนบุรีลงมาถึง ประจวบคีรีขันธ์ โดยปกติก็ใช้เรียกกะเหรี่ยงกลุ่มสาขาไปเท่านั้น และจะไม่ใช้เรียกกะเหรี่ยง กลุ่มสาขาอื่น
4. **ภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาความร้อนชื้น** หมายถึง ความรู้ของคนในท้องถิ่นในการ แก้ปัญหาจากลักษณะภูมิอากาศร้อนชื้นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องแดด ลม และฝน
5. **เรือนไทยภาคกลางแบบแผนนิยม** หมายถึง เรือนไทยในลักษณะแบบดั้งเดิม ที่คนไทยใน สมัยก่อนยึดถือเป็นรูปแบบในการสร้างเรือนเป็นส่วนใหญ่ โดยค้นคว้าและสรุปจากทบทวน วรรณกรรมเป็นหลัก
6. **เรือนกะเหรี่ยงแบบแผนนิยม** หมายถึง เรือนกะเหรี่ยงในลักษณะแบบดั้งเดิม ที่ชาวกะเหรี่ยง ในสมัยก่อนยึดถือเป็นรูปแบบในการสร้างเรือนจนเกิดเป็นแบบแผนประเพณีนิยมปฏิบัติสืบต่อกันมา โดยสืบค้นจากภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์และสำรวจจริงวัด

¹ สายเมือง วิจัยศิริ, ชาวเขาในประเทศไทย(กรุงเทพฯ: องค์การคำของคุรุสภา, 2529), หน้า 5.

* ในวิทยานิพนธ์นี้เขียนสะกดพยัญชนะคำว่า “ไป” โดยยึดตามสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ใน สุจริตลักษณ์ ตีผดุง และสรินยา คำเมือง(2540)เป็นหลัก แต่ในเนื้อหาของทบทวนวรรณกรรมชนกลุ่มน้อย ชาวกะเหรี่ยงในบทที่ 3 จะปรากฏคำว่า “ไป” ในลักษณะ “ไปป์” อยู่บ้าง ด้วยเหตุผลที่เขียนตามวรรณกรรมต้นฉบับที่กล่าวอ้างถึง

7. เรือนกะเหรี่ยงจำลอง คือ เรือนตัวอย่างตรงตามลักษณะเรือนกะเหรี่ยงแบบดั้งเดิมที่ชุมชนในบางหมู่บ้านสร้างขึ้นไว้ในงานประจำปีของชาวกะเหรี่ยง โดยมีวัตถุประสงค์ของชุมชน และหน่วยงานบริหารระดับท้องถิ่นทำขึ้นเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมแบบดั้งเดิมไว้

1.4.2 ศัพท์สถาปัตยกรรมในภาษากะเหรี่ยงไป – ไทยภาคกลาง

คำภาษากะเหรี่ยงไป

ความหมายในภาษาไทยภาคกลาง

(ท้องถิ่นราชบุรี เพชรบุรี และประจวบฯ)

- | | |
|------------------------|--|
| 1. ตะวั่ง | บ้านหรือหมู่บ้าน |
| 2. เลี้ย | เรือน |
| 3. ดกเพิง | ห้องเรือน, พื้นที่ในตัวเรือนมีฝาปิดล้อมทั้งสี่ด้าน มีประตูเข้าออกต่อกับสวน ซิเชิงใช้เป็น ที่นอนของเจ้าของเรือนและอเนกประสงค์ |
| 4. ซิเชิง | โถงอเนกประสงค์ในเรือน |
| 5. บลั้งเพิง | พื้นที่รับแขกสูงจากระดับซิเชิงราว 1 ศอก |
| 6. ซลางอั้งฟองอั้งหมี่ | ครัว |
| 7. เพยคร้า | เตาไฟ |
| 8. บั้งลั้งคู้ | พื้นที่ตากข้าวบนเรือน อยู่กลางแจ้ง แดดส่องและฝนสาด อย่างลักษณะชานในเรือนไทยภาคกลาง |
| 9. เลี้ยคูละ | ใต้ถุนเรือน |
| 10. บั้งพั่ง | ยุงข้าว |
| 11. กะล่อม | กะพ้อม หรือ พ้อม ก็เรียก |

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การศึกษานี้เป็นการสืบค้น รวบรวม และบันทึก ลักษณะเรือนกะเหรี่ยงแบบแผนนิยมหรือลักษณะเรือนกะเหรี่ยงแบบดั้งเดิมที่ยึดถือปฏิบัติในการสร้างเรือนของชาวกะเหรี่ยงในสมัยก่อน ประโยชน์ขั้นต้นเพื่อเป็นฐานข้อมูลในศาสตร์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรือนของชนกลุ่มน้อย ในการศึกษาวิจัยที่กว้างและขยายออกไป อาทิเช่น การศึกษาเปรียบเทียบกับเรือนกะเหรี่ยงในท้องถิ่นอื่นที่ต่างภูมิภาค ภูมิภาค และภูมิภาค อีกทั้งที่อยู่ในเขตประเทศไทยและประเทศใกล้เคียงถัดไป
2. ประโยชน์ของการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะความเหมือนและความต่างภูมิปัญญาในการแก้ปัญหา ความร้อนชื้นของเรือนกะเหรี่ยงและเรือนไทยภาคกลาง คาดหวังว่าน่าจะทำให้เห็นมุมมอง เทคนิค และวิธีการในการแก้ปัญหาความร้อนชื้นที่เหมือนและต่างกันออกไป ซึ่งเป็นความรู้ที่ได้จากชนกลุ่มน้อยที่มีวัฒนธรรม ประเพณีที่แตกต่างจากชาวไทยทั่วไป

3. ผลของการศึกษานี้ คาดหวังว่าจะเห็นภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาเรื่องความร้อนขึ้นในเรือนชั้นพื้นฐาน ที่คนไทยและคนกะเหรี่ยงในสมัยก่อนเลือกใช้ในการทำให้เรือนอยู่เย็นสบาย ภายใต้ลักษณะภูมิอากาศที่ร้อนชื้น การทบทวน สืบค้นเรื่องภูมิปัญญาของเรือนในการแก้ปัญหาความร้อนขึ้นทำให้เห็นประโยชน์ใน 2 ด้าน ดังนี้
- 3.1 ในทางวิชาการ - นำให้เกิดการศึกษาเรื่องเรือน กับ ภูมิอากาศร้อนชื้น ที่ลึกและละเอียดขึ้นเป็นลำดับถัดไป ทั้งจากด้วยการพิสูจน์และพัฒนาด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน และทั้งจากการทบทวนภูมิปัญญาด้วยวิธีการศึกษาทางพื้นถิ่นหรือประวัติศาสตร์
- 3.2 ในทางปฏิบัติวิชาชีพ - คาดหวังว่าจะได้เห็นเทคนิค วิธีการทางสถาปัตยกรรมในการแก้ปัญหาความร้อนและความชื้นชั้นพื้นฐาน เพื่อเห็นทางเลือกในการออกแบบและพัฒนาให้เหมาะสมกับปัจจุบัน

อนึ่งการคิด พิจารณาจากสิ่งที่คนรุ่นก่อนเคยมี เคยใช้ เคยยึดถือปฏิบัติ จากการทดลองผิดทดลองถูก มาแล้วจนได้สิ่งที่เหมาะสมลงตัว จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อคนรุ่นถัดไปที่จะนำมาคิด พิจารณาอย่างเลือกรับปรับใช้ให้เหมาะแก่ปัจจุบัน อีกทั้งจะทำให้การพัฒนาไปได้เร็วยิ่งขึ้นไป หรือต่อยอดความรู้ให้สูงขึ้นไปอีก เพราะคนรุ่นเก่าเริ่มสร้าง คนรุ่นใหม่ก็คิดต่อปรับให้เข้ากับยุคสมัย เป็นพัฒนาการอย่างมีรากขึ้นไป ดังที่พระยาอนุমানราชธน กล่าวเปรียบไว้ว่า "...ก็เหมือนดั่งกระแสน้ำที่ไหลเรื่อย เก่าไปใหม่มา และต่อกันเป็นสายเดียว หาได้หยุดอยู่ที่แค่คนแต่ก่อนสร้างไว้ให้เราเพียงเท่านั้นไม่ ถ้าเก่าไม่ต่อใหม่ และใหม่ไม่ต่อเก่า เมื่อเปรียบก็เหมือนลำธารที่ไม่เป็นกระแสน้ำที่ไหลเรื่อย ฉะนั้นถ้าไม่ไหลเรื่อย น้ำก็คงเน่า ถ้าน้ำเก่าไม่ไหล น้ำใหม่ก็ไหลไม่ได้ ถ้าไม่มีน้ำเก่าไว้คอยต้านทานน้ำใหม่แล้ว น้ำใหม่ก็จะไหลแรงและเร็วเกินขอบเขตจนหมดน้ำ ลำธารก็จะไม่เป็นลำธารอีกต่อไป"

1.6 ทบทวนวรรณกรรม

เนื้อหาส่วนทบทวนวรรณกรรมเป็นการรวบรวมและวิเคราะห์วรรณกรรมตามหัวข้อวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยจำแนกแยกเนื้อหาในการทบทวนวรรณกรรมออกเป็น 2 หมวดหลัก ดังนี้

หมวด ก. : ทบทวนวรรณกรรมเรื่องภูมิปัญญาของเรือนไทยภาคกลางในการแก้ปัญหาความร้อนขึ้น

(1) ทบทวนวรรณกรรมเรื่องภูมิอากาศร้อนชื้นของประเทศไทย

งานศึกษาทบทวนวรรณกรรมเพื่อทำความเข้าใจในเรื่องภูมิอากาศร้อนชื้นของประเทศไทยเป็นส่วนนำ ได้จากวรรณกรรมสำคัญ ดังนี้ วิชัย เทียนน้อย, "ภูมิศาสตร์วัฒนธรรม", (2520);

² พระยาอนุমানราชธน, *ชีวิตชาวไทยสมัยก่อน*(พระนคร: สำนักพิมพ์บรรณาคาร, 2510), หน้า 11.

สวาท เสนานรงค์, "ภูมิศาสตร์ประเทศไทย", (2529) ; วันทนีย์ ศรีรัฐ, "ภูมิศาสตร์ประเทศไทย", (2539) และ Sternstein, Larry, "Thailand :The Environment of Modernisation", (1976) วรรณกรรมส่วนใหญ่กล่าวถึงลักษณะภูมิอากาศของประเทศไทยที่เรียกว่า "ร้อนชื้น" เพราะมีอุณหภูมิร้อนจากการได้รับแสงแดดเกือบตลอดทั้งปี เนื่องจากประเทศไทยอยู่ในเขตร้อนของโลก (Tropical Zone) และด้วยลักษณะภูมิประเทศและตำแหน่งที่ตั้งของประเทศไทย ทำให้ประเทศไทยอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุม (Monsoon) คือลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่นำความชื้นจากมหาสมุทรมาตกเป็นฝนอยู่ทั่วบริเวณ โดยเฉพาะภาคกลางและภาคตะวันตกจะมีฝนตกชุกและอากาศชื้นยาวนานต่อเนื่อง 5 - 6 เดือน เสมือนมีฤดูแล้งสลับกับฤดูฝนในแต่ละรอบปี

เนื้อหาในส่วนบททวนวรรณกรรมเรื่อง ร้อนชื้นในทางภูมิศาสตร์เป็นการทบทวนให้เห็นสาระสำคัญในเรื่องภูมิอากาศร้อนชื้นที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรม และใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์เรื่องภูมิปัญญาเป็นลำดับถัดไป

(2) ทบทวนวรรณกรรมเรื่องลักษณะเรือนไทยภาคกลางแบบแผนนิยมและภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาความร้อนชื้น

วรรณกรรมที่กล่าวถึงลักษณะเรือนไทยภาคกลางและภูมิปัญญาของเรือนในการแก้ปัญหาความร้อนชื้น ได้แก่ พระยาอนุমানราชธนะ, "ปลูกเรือน", (2539) ; สมภพ ภิรมย์, "บ้านไทยภาคกลาง", (2513) ; อัน นิมมานเหมินท์, "เรือนไทยแบบดั้งเดิม", (2515) ; ฤทัย ใจจงรัก, "เรือนไทยเดิม", (2518) ; สมภพ โรจนพันธ์ และคณะ, "เรือนไทยภาคกลาง", (2526) ; โชติ กัลยาณมิตร, "สถาปัตยกรรมแบบไทยเดิม", (2539) ; ประทีป มาลากุล, "พัฒนาการบ้านของคนไทยในภาคกลาง", (2530); นฤกุล ชมพูนุช, "บ้านไทยเอกลักษณ์ของชาติ", (2530) ; Sternstein, Larry, "Thailand :The Environment of Modernisation", (1976) ; Patama Roonrakwit, Siamese, in "Encyclopedia of vernacular architecture of the world", (1998) วรรณกรรมส่วนใหญ่กล่าวถึงลักษณะเรือนไทยภาคกลางและภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาความร้อนชื้นโดยอธิบายกล่าวถึงลักษณะและองค์ประกอบของเรือน ได้แก่ หลังคาจั่วทรงสูง, การยื่นกันสาด, ยกใต้ถุนสูง, ทิศในการวางเรือน, ช่องลมต่างๆ ได้แก่ หน้าต่าง, ช่องลมใต้เพดาน, ล่องแมวลอด อีกทั้งประเด็นในเรื่องครัวของเรือนไทยภาคกลางก็ถือเป็นลักษณะอันเกิดจากภูมิอากาศเข้ามาเกี่ยวข้อง

เนื้อหาบทนี้ นอกเหนือจากการทบทวนวรรณกรรมและวิเคราะห์ให้เห็นภูมิปัญญาของเรือนไทยภาคกลางในการแก้ปัญหาความร้อนชื้น ยังใช้เป็นกรอบเบื้องต้นในการมองและวิเคราะห์ภูมิปัญญาของเรือนกะเหรี่ยงในลำดับถัดไป

หมวด ข. : ทบทวนวรรณกรรมเรื่องประวัติศาสตร์ความเป็นมาและวัฒนธรรมประเพณีของชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยง

(1) ทบทวนวรรณกรรมเรื่องประวัติศาสตร์ความเป็นมาและวัฒนธรรมประเพณี

งานทบทวนวรรณกรรมในเรื่องประวัติศาสตร์ความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยงในประเทศไทยที่ผ่านมา มีเนื้อหาที่อธิบายอยู่ 2 แนวคิดหลักคือ แนวคิดแรกเชื่อว่า ชาวกะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชนที่เคลื่อนย้ายมาจากภายนอกหรือแนวคิดทฤษฎีการอพยพ ย้ายถิ่นฐาน และแนวคิดหลังที่เชื่อว่าชาวกะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชนที่อยู่ในดินแดนประเทศไทยมาตั้งแต่ดั้งเดิม หรือเป็นชนพื้นเมืองเดิมมาก่อนที่จะเรียกเป็นสยามประเทศหรือประเทศไทยในทุกวันนี้

ในแนวคิดแรกที่เชื่อว่าชาวกะเหรี่ยงเป็นกลุ่มชนที่เคลื่อนย้ายมาจากภายนอก ดังเช่นที่ปรากฏในงานวรรณกรรมเรื่อง "กะเหรี่ยง" ของ บุญช่วย ศรีสวัสดิ์, ชาวเขาในประเทศไทย(พ.ศ. 2506) ที่อธิบายตามข้อสันนิษฐานของนักประวัติศาสตร์บางท่านที่เชื่อกันว่า ถิ่นฐานดั้งเดิมของชาวกะเหรี่ยงอยู่ในดินแดนทางตะวันออกของธิเบต และเข้ามาตั้งอาณาจักรอยู่ในประเทศจีน ภายหลังจากถูกรุกรานจากจีนจนต้องถอยร่นลงมาตามลำน้ำโขงกับสาละวินในเขตประเทศพม่า(ซึ่งบางส่วนอาจล่วงเข้ามาในเขตประเทศไทย) และมีการอพยพเข้ามาอยู่ในเขตประเทศไทยครั้งใหญ่ในช่วงสมัยที่พระเจ้าอลองพญาทำสงครามกับมอญ และในช่วงหลังที่ผ่านมาได้มีการศึกษาที่กล่าวถึงชาวกะเหรี่ยงในประเทศไทยส่วนใหญ่อพยพมาจากประเทศพม่า ได้แก่งานศึกษาของ Truxton, Addison Strong ในงานศึกษาเรื่อง *The Integration of the Karen Peoples of Burma and Thailand into their Respective National Cultures : A Study in the Dynamics of Culture Contact* (ค.ศ. 1958) และงานศึกษาของ Renard, Ronald D. ในงานศึกษาเรื่อง *The Integration of Karens in Northern Thai Political Life During the Nineteenth Century* (ค.ศ. 1986) และข้อสันนิษฐานที่ในปัจจุบันที่มีชาวกะเหรี่ยงอยู่ในประเทศพมามากกว่าในประเทศไทย และสามารถก่อตั้งเป็นรัฐกะเหรี่ยงในภาคตะวันออกของประเทศพม่า ถึงแม้แนวคิดทฤษฎีเรื่องการอพยพ ย้ายถิ่นฐานจะถูกใช้อ้างอิงเกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวกะเหรี่ยงในประเทศไทยเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็เกิดแนวคิดใหม่ที่สำคัญในช่วงหลังตามมาที่เชื่อว่า **ชาวกะเหรี่ยงคือกลุ่มชนพื้นเมืองดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ประเทศไทย** โดยกล่าวอ้างอิงยืนยันจากงานศึกษาของ Keyes, Charles F. ในงานศึกษาเรื่อง *The Karens in Thai History and the History of the Karens in Thailand* ในตอนหนึ่งกล่าวถึง *Theory of Karens as Autochthonous Inhabitants of Thailand* โดยข้อสันนิษฐานเป็นการวิเคราะห์ที่ชื่อคำว่า "กะเหรี่ยง" และ "ยาง" และกล่าวอ้างอิงผู้แต่งคนอื่นๆ รวมถึงกล่าวถึงหลักฐานที่ปรากฏอยู่ในพงศาวดารจามเทวีวงศ์ ประวัติศาสตร์ราชวงศ์มอญ สมัยหริภุญไชย, เอกสารวรรณกรรม *ไทยรบพม่า* ของสมเด็จพระยาตากษัตริย์ราชานุภาพ(พ.ศ.2501), *พงศาวดารโยนก* ฯลฯ และวรรณกรรมทางประวัติศาสตร์ที่เป็นข้อสันนิษฐานว่าชาวกะเหรี่ยงเป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิมหรืออาศัยอยู่ในพื้นที่ประเทศไทยมาแต่ดั้งเดิมเช่น เอกสารบันทึกโดย เซอร์ จอห์น เบาว์ริง(Sir John Bowring) อัครราชทูตอังกฤษในสมัยรัชกาลที่ 4 ที่เขียนกล่าวถึงชาวกะเหรี่ยงในสยามจากวรรณกรรม *"The Kingdom and people of Siam"* และสังฆราช ปาลเลอกัวซ์ เขียนถึงไว้ใน "เล่าเรื่องเมืองไทย" ในช่วงสมัยที่ใกล้เคียงกัน

ส่วนงานศึกษาทบทวนวรรณกรรมในเรื่องวัฒนธรรม ประเพณี ของชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยงนั้นม้งงานศึกษาอยู่เป็นจำนวนมาก ที่ถูกจัดรวบรวมไว้ใน *รายงานการวิจัยเรื่อง "ประมวลองค์ความรู้เกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย: องค์ความรู้เกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาตระกูลจีน-ทิเบต และม้ง-เย้า"* โดยสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล(2547) และงานศึกษาของ สุจิตต์ลักษณ์ ดีมดุง และ สรinya คำเมือง ใน "สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ กะเหรี่ยงไป" (2540) ที่มีเนื้อหาครอบคลุมใน

เรื่องของลักษณะบ้านเรือน เครื่องแต่งกาย ภาษา โครงสร้างสังคมและระบบเครือญาติ ศาสนา ความเชื่อและ พิธีกรรม การเกิด-การแต่งงาน-การตาย อาหาร และการรักษาอาการเจ็บป่วย เป็นต้น วรรณกรรมส่วนใหญ่ทำให้พอจะเห็นถึง ภาพรวมในเรื่องวัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่โดยทั่วไป ส่วนงานวรรณกรรมศึกษา วัฒนธรรมเฉพาะท้องถิ่นภาคตะวันตกในจังหวัดราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ สภาวัฒนธรรมกิ่ง อำเภอบ้านคา, "กะเหรี่ยงโพล่ง เขตวัฒนธรรมราชบุรี" ; วุฒิ บุญเลิศ และคณะ ในงานศึกษาชื่อ "เมื่อกะเหรี่ยง สวมผ้าถุงขึ้นพุด" โดยเน้นวิจัยภาคสนามในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรีเป็นหลัก

ประโยชน์ของการศึกษาทบทวนวรรณกรรมทางด้านประวัติศาสตร์ ความเป็นมา และวัฒนธรรมประเพณีของชนกลุ่มน้อยชาวกะเหรี่ยงทำให้เห็นภาพรวมในมิติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ เรือน อีกทั้งข้อมูลการตั้งถิ่นฐานทั้งจากข้อมูลประวัติศาสตร์และในปัจจุบันทำให้เป็นประโยชน์ต่อการ ศึกษาต่อเนื่องในอนาคตเป็นลำดับถัดไป

(2) ทบทวนวรรณกรรมเรื่องเรือนกะเหรี่ยง

งานศึกษาทบทวนวรรณกรรมในเรื่องเรือนกะเหรี่ยงในประเทศไทยได้แก่ อีรวรรณ สมะพันธุ์, "เรือนกะเหรี่ยงโปว์ หมู่บ้านแม่จ้าง", (2520) ; อรศิริ ปาณินท์, "เรือนกะเหรี่ยงพะมะลอที่บ้านภาค (อำเภอสระเรียง จ.แม่ฮ่องสอน)", ใน *ปัญญาสร้างสรรคในเรือนพื้นถิ่นอุษาคเนย์: กรณีศึกษา ไทย ลาว อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ผ่านที่ว่าง มวล และชีวิต*, (2543) ; สามารถ สิริเวชพันธ์, "เรือนแบบกะเหรี่ยง", ใน *เรือนชนบท* (2537) ; สังคีต จันทนะโพธิ, "คนภูเขาชาวกะเหรี่ยง" (2542) และวรรณกรรมประเภทสารานุกรม ได้แก่ สุจริตลักษณ์ ดีผดุงและสรินยา คำเมือง, "ลักษณะบ้านเรือน", ใน *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโปว์* (2540) ; Bernard Moizo , Karen house, in "*Encyclopedia of vernacular architecture of the world*," (1997) และประเภทวารสาร ปาริสุทธิ์ สาริกะวณิช. เรือนปกากะญอ. ใน *เมืองโบราณ* 27(มกราคม-มีนาคม 2544) ในวรรณกรรมทั้งหมดมีวรรณกรรมของ อีรวรรณ สมะพันธุ์ และ วรรณกรรมของ สุจริตลักษณ์ ดีผดุง เท่านั้น ที่กล่าวถึงเรือนของชาวกะเหรี่ยงกลุ่มสาขาโป (กลุ่มเดียวกับที่ทำการศึกษาในวิทยานิพนธ์นี้)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ทั้งหมดเป็นงานศึกษาและบันทึกเรือนของชาวกะเหรี่ยงใน ภาคเหนือของประเทศไทย ยังไม่มีวรรณกรรมใดที่ทำการศึกษาเรือนกะเหรี่ยงในภาคตะวันตก และ โดยเฉพาะในกลุ่มจังหวัดราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ อีกทั้งยังไม่ปรากฏงานศึกษาที่มุ่งเน้น ประเด็นเฉพาะในเรื่องภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาความร้อนชื้น

*จากการสอบถามผู้เขียนวรรณกรรมดังกล่าว ได้รับคำชี้แจงว่าได้ศึกษา อ้างอิง หมู่บ้านชาวกะเหรี่ยง โป ที่ บ.สอมนอก จังหวัดลำพูน เป็นหลัก